

3.
2. Milyen tulajdonságok alapján választott/választ magának szakmai példaképet?

3. Soroljon fel olyan társadalmi eseményeket, amelyeken izgalmas, maradandó pillanatok örökített meg ill. áll szándékában megörökíteni!

4. Melyek azok a témák, amelyekkel kapcsolatban nem szívesen vállalna tudósítást?

5. Nevezzen meg 5-10 olyan híres embert – az élet legkülönbözőbb területeiről – akiről örömmel készítené portrészorozatot!

Felderítők

Wenczel Imre

Csoport: a drámában már nem teljesen járatlan, 13-14 éves tanulók

Tér: a létszámnak megfelelő, mozgásra is alkalmas, tiszta padlójú (parkettás, műpadlós vagy szőnyegpadlós) terem

Időtartam: két tanóra együtt

Eszközök: a létszámnak megfelelő székek, képek (pl. a felderítő csoportról, „a felderítendő terepről”), írószerszámok, csomagolópapír, a tanulóknak néhány üres lap

Megjegyzés: a tanulók olyan ruhában érkezzenek a foglalkozásra, amelyben könnyen tudnak mozogni, akár kúszni-mászni

Cél: annak feltárása, hogy milyen lehetőségei vannak egy vezetőnek arra, hogy segíthessen egy – a csoporttagok által elutasított – csoporttag beilleszkedésében

Tanulási terület: katonai felderítőcsoportok működése; csoportkohézió és faji előítéletek; áldozatok egy közösségért; a II. világháború amerikai hadseregének rejtjelezései; navaho indiánok a felderítők között

A téma: egy amerikai felderítőcsoport kiképzésének problémái a II. világháború idején, 1943 elején

A fókusz: Hogyan segíthet egy vezető abban, hogy csoportjának fejlődését, teljesítőképességét ne akadályozzák az egyes tagok (faji) előítéletei?

Szerepek: a tanár szerepei: a felderítők kiképzőtisztje (Bill Root ezredes); rejtjelbeszélő navaho indián. A tanulók szerepei: Bill Root ezredes, illetve az ő emlékképeinek szimulációi, egy felderítő szakasz tagjai, kiképzési tanácsadók.

A történet: A katonai felderítők egyik szakaszának volt vezetője (Bill Root ezredes) 1943 márciusában felhívja régi barátját, Joe Bradrock tábornokot. A tábornok közli vele, hogy őt fogják megbízni a következő felderítő csoport kiképzésével. A szorongató körülmények miatt erre csupán három hónap áll rendelkezésére.

Az ezredest éppen most léptették elő, mert sikeresen vezetett két felderítő akciót egymás után. Mindkét esetben csupán ketten maradtak ugyan életben a csoportból, de a maradék két ember eljuttatta a fontos információkat a vezérkarhoz.

A tábornok a következőket olvashatja az ezredes személyi lapjában:

Bill Root ezredes: 30 éves, nőtlen, gyermektelen, kiváló fizikai és szellemi állapotban lévő katona. Képes közelebbi és távolabbi feladatokra egyszerre koncentrálni. Jó hazafi, kissé patetikusán gondolkodik Amerikáról. Rádiós szakfeladatokra és rejtjelezésre képezték ki, de egyéb képzettsége is van. A legjobb ejtőernyősök egyike. Ért a közlegények nyelvén; „mélyről” indult; vagyontalan; szülei farmerek voltak, de korán meghaltak. Dolgozott már együtt indiánokkal is. Nem jellemző rá a faji előítélet. Négy bevetést élt túl: kettőt egy terepfelderítő szakasz rádiósaként, kettőt csapatvezetőként. Az emlékezetes akciókban a társait majdnem mind elvesztette.

Miután Bill Root ezredes megtudja a részleteket (erőltetett tempóban kell a kiképzést végrehajtania, mert szinte minden amerikai felderítőcsoport elpusztult a korábbi bevetéseken; ráadásul a következő csoport legfontosabb tagja egy navaho indián lesz, aki a katonai kiképzés fokozatai közül egyelőre csupán az alapkiképzésben vett részt – viszont csak ő tud majd kommunikálni rejtjelezve...), az ezredes végiggondolja a szinte kilátástalannak tűnő feladatot. Hogyan készítsen fel az adott feltételekkel egy olyan csoportot, amelyben félig viccesen, félig komolyan ma is járja a régi mondás: „csak a halott indián a jó indián”.

1. TELEFONBESZÉLGETÉS

A tanár azt kéri a tanulóktól, hallgassanak meg egy rövid telefonbeszélgetést (abból is csak a hívó fél szövegét hallják), és próbálják meg kitalálni: ki beszél, kihez, milyen helyzetben. Segítségül közli a telefonhívás helyszínét és dátumát: Washington, 1943. március 3.

A telefonbeszélgetés szövege (a tanár szerepben):

„Bill Root ezredes vagyok, tábornok úr! Két okból hívom...

Köszönöm, Joe...

Nem, csak tudod, akkor is, a rangnak, ami jár, az jár.

Meg hát nem tudhatom, hogy esetleg ki hallgat bele a beszélgetésünkbe...

Hm... Ennek örülök.

Ha teljesen biztonságos, akkor rögtön megkérdezem a lényegét. Jól tudom, hogy engem akartok megbízni a következő felderítő szakasz kiképzésével?

Tudod, mennyire bánt, hogy az előző szakaszomból csak ketten jöttünk haza.

Jó. Rendben. Ha így gondolod, akkor vállalom. Ilyen gyorsan? Nem vállalhatok kudarcot. Értem. A holnapi fogadáson? Természetesen ott leszek. Szervusz, Joe... Mindent köszönök. Akkor holnap.”

A tanár kérdéseket tesz fel és a tanulók válaszainak segítségével, valamint narrációval vázolja a helyzetet:

1942 végéig a II. világháborúban még fölényben vannak a németek és a japánok.

A franciák tulajdonképpen vert helyzetben, csak a partizánakciók működnek.

Az angolok és az amerikaiak egyik legnagyobb problémája, hogy az ellenség megfejti a titkos üzeneteket, ugyanakkor olyan titkosítási rendszert hoz létre, amely csak hosszú és nehéz munkával dekódolható. A számítógép és a telefonos kommunikáció még gyerekcipőben jár.

Ebben a vész helyzetben az angolok és az amerikaiak kis létszámú felderítő csoportokat küldenek ki. A feladatuk egy-egy sziget, domb vagy erdő feltérképezése annak érdekében, hogy ideiglenes katonai

bázist építhessenek ki rajta. Néha egy-egy adóállomás megsemmisítése a cél. Ezek a felderítők nem kémek, de nagyon jól kiképzett, sok mindenre képes katonák.

Bill Root ezredesnek három hónapon belül kell egy ilyen szakaszt kiképeznie.

A szakasz tagjai általában a következők: parancsnok, parancsnokhelyettes-mesterlövész, rádiós, műszaki katona, elővéd, utóvéd, szanitéc...

2. JÁTÉK

A tanár azt kéri a tanulóktól, hogy egy egyszerű játék segítségével kóstoljanak bele egy felderítő szakasz életébe! A játékot a következő instrukciók segítségével indítja:

Hozzunk létre dimbes-dombos „terepet” székekből! Ezek mögé lehet majd elbújni, amikor az „ellenesség tüzet nyit ránk”. El kell ugyanis jutnunk „tereptárgytól tereptárgyig lopakodva az ellenség által védett objektumig”, azaz a terem egyik végétől a másikig. A „felderítők” indulását és elhelyezkedését a „parancsnok” (valamelyik tanuló) vezérli. Mindig csak egy „katona” mozdulhat a parancsnok jelzésére. A terem másik oldalán három „lövész” helyezkedik el (ők is a tanulócsoporthoz tartoznak). A „lövészek” papírgalacsinnal dobálásával próbálják megakadályozni, hogy a közelükbe jussanak a „felderítők”. Akit eltalálnak, az kiáll a játékból, vagyis oldalt visszamegy a kiindulási pontra, és leül a földre.

3. FORRÓ SZÉK(EK)

A játék után ismét körben ülünk. A tanár megkéri a tanulókat, hogy válaszoljanak egy leendő felderítő szakasz katonáinak nevében az általa, azaz Bill Root ezredes által feltett kérdésekre.

A tanár mondatának kezdete minden alkalommal: „Ha tisztában van azzal, hogy...” – a mondat zárása: „...akkor miért vállalja a szolgálatot felderítő szakaszban?”

(A tanulók szerepben egyenként válaszolnak a kérdésre, mindig más indokot keresve.)

Itt azt készítettük elő, hogy a foglalkozás későbbi szakaszában ne lehessen minden indoklás nélkül elhagyni a kiképzést vagy feladni a küzdelmet. Ezt a motivációt érdemes még másfelől is megerősíteni. A tanár megkérdezheti a gyerekeket, hogy szerintük milyen következményekkel járna az, ha a kiképzés kezdete után valaki egyszerűen otthagyná a csapatot vagy kérné a felmentését a feladat alól? (Az ilyen katonának természetesen a legsúlyosabb következményekkel kell számolnia. A katonai karrierjének nyilvánvalóan vége, a fizetését (zsoldját) nem kapja meg, esetleg katonai bíróság elé állítják vagy azonnal kiküldik közlegényként a frontra, netán bebörtönzik.)

4. EGYEZTETÉS, TOVÁBBI INFORMÁCIÓK BEHOZATALA

A további kérdések és válaszok a felderítő csoport külső kommunikációját tisztázzák.

Hogyan tarthatja egy ilyen csoport a kapcsolatot a bázissal és az őket támogató vagy kimentő repülőgéppel? (Rejtjeles rádióadással.) Milyen rejtjelezést használhattak?

Olyat, amelyet az ellenség nagy valószínűség szerint nem tudott megfejteni, de a felderítők és a központ azonnal megértette.

Hogyan lehet ezt kivitelezni?

Olyan nyelvet alkalmaztak, amelyet szinte senki sem ismert, és még azt is módosították, hogy felismerhetetlen legyen. A korabeli amerikai válasz a kommunikációs problémákra az volt, hogy megkérték a navaho indiánokat: legyenek ők a rejtjelezők! Vagyis beszéljenek a saját nyelvükön, de úgy, hogy mindig beletoldanak valamit.

Ha ilyen jó rejtjelezők az indiánok, akkor miért nem nagyobb a létszámuk a felderítő csoportokban?

Mert 1943-ban még szinte a kor gyermekbetegsége a faji előítélet. A négereket kinézik egy-egy társaságból – az indiánokat megvetik, ugyanakkor félnek tőlük.

Tanári narráció:

Az ezredes tehát nagy problémával néz szembe. Felidézi a saját alapkiképzését. Főképpen arra koncentrál, hogy annak idején ott is volt a szakaszban egy indián, és hogy milyen mostohán bántak vele szinte mindannyian. Mielőtt tovább gondolkodnánk az ezredes fejével, nézzük meg, mit írtak róla a katonai személyi lapjában!

A tanár felolvassa az ezredesről szóló (a vázlat elején található) jellemzést.

5. ÁLLÓKÉPEK NARRÁCIÓVAL

A jellemzés után a tanár arra kéri a tanulókat, hogy három csoportban készítsék el azokat az állóképeket, amelyek az ezredes emlékezetében felrémlenek. Mindhárom kép arról szóljon, hogy mennyire elutasítóan, fölényesen, sőt, néha gonosan bántak a kiképzés ideje alatt az indiánnal a katonatársai.

Felhívja a figyelmet arra, hogy azért próbál az ezredes minden részletet feleleveníteni, mert a saját kiképzési tervében érvényesíteni akarja az esetek tanulságait. Régi bajtársainak is elmeséli az adott eseteket, és megkéri őket, gondolkodjanak rajta. Ügyeljünk tehát a részletekre a jelenetek tervezésekor és előadásakor!

A tanulók tehát egy korábbi kiképzés résztvevőinek szerepében, a kiképzőtábori életüknek, kiképzésüknek egy-egy pillanatát jelenítik meg – különös tekintettel az indiánnal való bánásmódra; egy tanuló narrálja, azaz elmondja, hogy mit látunk a képen.

6. A SZAKÉRTŐ KÖNTÖSÉBEN

Az állóképeket jegyzetelve, a kiképzési szakértő szemével nézzük meg!

A jelenetek szemlélőit (a többi tanulót) arra kéri a tanár, hogy jegyezzék fel, milyen lehetőségei vannak a kiképzőtisztnak a látott esetek kiküszöbölésére, és esetleg arra, hogy azokat a csoport fejlesztésére használja. Kiképzési tanácsadók leszünk tehát.

A javaslatokat megvitatjuk. Ha szükséges, szimulációval kipróbáljuk érvényességüket.

7. TANÁRI NARRÁCIÓ ÉS PÁROS SZOBORJÁTÉK készíti elő az utána következő MASZKOS JÁTÉKOT

Több megerőltető gyakorlat és úgynevezett csoportépítő tréning után az ezredes még mindig úgy érzi, nem fogadta be és el igazán a csoport a navahót. Ez nem nyílt vitákban, veszekedésekben látszott meg, hanem inkább a testbeszédén, apró gesztusokon és a katonák tekintetén. Az ezredes fejében szinte rögzített képekként maradtak meg ezek a gesztusok, testtartások és nézések.

A tanár arra kéri a tanulókat, hogy ismét alkossanak párokat, és egyikük a navaho, míg a másik a „fehér katona” szobraként vegye fel azt a testtartást és tekintetet, amely az ezredest annyira zavarta. Helyszín: a kiképző laktanya udvara, az étkező, esetleg a pihenésre kijelölt „körlet”.

8. MASZKOS JÁTÉK

Tanári narráció:

Az ezredes azon tűnődik, hogy mit lehet itt még tenni? Így nem lehet bevetésre menni, mert ismét kommunikációs problémák keletkeznek, és rámehet a csoport. Először beszél az indiánnal, és megkérdezi tőle, hogy miért vállalta ezt a munkát. Az indián azt válaszolja, hogy az egész törzse és a családja miatt. Becsületből. Segíteni akar abban, hogy az ellenség ne törhessen rá Amerikára és a családjára.

Az ezredes elhatározza, hogy tiszta vizet önt a pohárba végre, és egyenes beszédre szólítja fel a katonákat. Mondják meg nyíltan, mi bajuk van az indiánnal, hátha ez kihúzza az ügy méregfogát.

A tanár arra kéri a tanulókat, hogy az előkészített maszk mögé bújva, a katonák szerepében fejezzenek be egy nyitott mondatot! A mondat az indiánnak szóljon! A nyitott mondat: „Az a bajom veled, hogy...”

9. ÍRÁSOS FELADAT – egyeztetés három kis csoportban

A helyzet és az ezredes lehetőségeinek értékelése után a tanár arra kéri a tanulókat, hogy három csoportban írják meg azt a három legfontosabb mondatot, amelyet az ezredes a katonáinak mondhatott, amikor az indián nem volt jelen.

10. MÍMES JÁTÉK GONDOLATKÖVETÉSEL – a tanár szerepben

Mielőtt a megírt mondatokat csoportonként egy-egy tanuló felolvasná „az ezredes hangján”, a tanár megkéri az egész csoport többi tagját, hogy majd hangosítsák ki azokat a gondolatokat, amelyek egy katona arcán és testtartásán tükröződnek az ezredes beszéde közben. A „hátsó sorban, takarásban álló katona” (néma) szerepét a tanár játssza. Szerepe szerint a katona nem tud lemondani zsigeri fajgyűlöletéről, ez látzik meg egész testbeszédén, arcán és tekintetén.

A mondatokat a tanulók egyenként, köztük szünetet tartva olvassák, hogy a többieknek legyen idejük reagálni a tanár mimes játékára, és kihangosíthassák gondolatait.

11. GYŰLÉS – a tanár szerepben

Tanári narráció:

Nyilvánvalóan az ezredesnek is és a navahónak is kezd elege lenni az egészből. Mindketten csak sejtették, de nem tudták korábban, hogy mire vállalkoztak. Csak itt, a kiképzés vége felé vált egyre világosabbá, hogy töredezett maradt a csoport, nem fogadta be az indiánt.

Az ezredes nem tudja, hogyan számoljon be a kudarcról a tábornoknak, ráadásul a navahó is jelzi, hogy inkább hazamegy a falujába, nem vállalja a bevetést.

A tanár megszervezi a katonák gyűlését, amint várják az ezredest. A kínált helyzet szerint az indián nincs köztük, az ezredes pedig korábban jelezte, hogy életbevágóan fontos dolgot fog mondani. A parancsnok késik...

Az ezredes (A TANÁR SZEREPBEN) nagy lendülettel érkezik, és hidegen közli katonáival, hogy ő befejezettnek tekinti a kiképzést, de ha a navaho hazamegy, akkor nem lesz kapcsolattartó – rejtjelbeszélő a csoportban, tehát bevetésre nem mehetnek.

A következménye: öt lefokozzák – kiképzőtiszt többet nyilván nem lesz, a katonákat pedig szétosztják egyéb harcoló alakulatokhoz.

De van még egy utolsó lehetőség. Győzzék meg a navahót: maradjon és vállalja a bevetést!

12. FÓRUM-SZÍNHÁZ

A tanár arra kéri a gyerekeket, hogy készítsenek fel egy „szószólót” maguk közül, aki majd meggyőzi a navahót: mégis maradjon!

A navahó szerepét a tanár játssza, és az indián minden bánatát, megbántottságát rázúdítja a „fehér emberre”.

13. NAPLÓRÉSZLETEK

A tanulók az ezredes naplójából idéznek egy-egy mondatot, amelyet az ominózus meggyőző beszélgetés után írt. A parancsnok naplójában tanácsokat is ad egy későbbi kiképzés vezetőjének: „Mit és hogyan tegyen, ha azt akarja, hogy egy navahót befogadjon és munkatársának tekintsen egy előítéletekkel érkező felderítő csoport.”

A gyűlölet

Vatai Éva

Az órasorozat részei:

1. Előkészítő drámajáték
2. A gyűlölet (rendezte M. Kassovitz) – filmnézés
3. Levezető drámajáték

Időtartam: 6 tanóra, lehetőleg 2+2+2 bontásban

Csoport: 18-20 fiatal, 17-18 évesek, a drámajátékban jártasak

I. Humberek és tacomák

„előkészítő” drámajáték (2 óra)

Téma: Két különböző kultúrájú embercsoport kényszerül együtt élni. Az együttlakás során születő érzéseket s a problémák kezelési lehetőségeit vizsgáljuk.

Helyszín: drámajátékra előkészített osztályterem

Tanulási terület: hogyan jelenik meg két csoport között az ellenségeskedés; az ellenségeskedésből eredő problémák kezelése

Fókusz: Valóban néhány gyalázkodó újságcikk miatt ugrik össze két népcsoport?

Történetváz: Több sziget konföderációban él együtt az óceánon. A szigetek küldötteiből álló konföderációs tanács a legnagyobb szigeten székel. A **függetlenség**, a **tolerancia** és a **demokrácia** nevében hozott döntéseiket feltétel nélkül elfogadják a szigetek lakói. Egy nap földmozgás és vulkánkitörés veszélye miatt az egyik sziget lakóit áttelepítik a szomszédos szigetekre. A kényszerű együttélés prob-